

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” **XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL**

MEDIATA’LIM VA SUN’IY INTELEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHNING PARADIGMAL YONDASHUVLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Turayeva Gulnoza Ergashevna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti,

Boshlang‘ich ta’lim metodikasi kafedresi dotsenti v./b., (PhD)

***Annotatsiya.** Ushbu tadqiqot mediata’lim va sun’iy intellekt texnologiyalari asosida bo’lajak o’qituvchilarning tafakkurini rivojlantirishning paradigmal yondashuvlarini takomillashtirishga qaratilgan. Asosiy maqsad – zamonaviy raqamli iqtisodiyot sharoitida o’qituvchilarni tayyorlash jarayonida innovatsion texnologiyalar va axborot resurslaridan samarali foydalanish orqali tafakkur salohiyatini oshirish imkoniyatlarini iqtisodiy nuqtai nazardan tahlil qilishdir. Tadqiqotda mediata’lim sohasida monopoliyalarning shakllanishi, sun’iy intellekt platformalari tomonidan narx belgilash mexanizmlari va bozor muvozanatiga ta’siri o’rganiladi. Shuningdek, raqobat muhitining cheklanishi hamda intellektual xizmatlar sohasida narxlarning shakllanishiga monopolistik subyektlarning ta’siri iqtisodiy jihatdan asoslab beriladi.*

***Kalit so‘zlar:** mediata’lim, sun’iy intellekt, bo’lajak o’qituvchilar, tafakkur rivoji, monopoliya, narx shakllanishi, innovatsion texnologiyalar*

***Аннотация.** Данное исследование посвящено совершенствованию парадигмальных подходов к развитию мышления будущих педагогов на основе медиаобразования и технологий искусственного интеллекта. Основная цель заключается в экономическом анализе возможностей повышения мыслительного потенциала за счёт эффективного использования инновационных технологий и информационных ресурсов в процессе подготовки педагогов в условиях современной цифровой экономики. В исследовании изучаются формирование монополий в сфере медиаобразования, механизмы ценообразования, применяемые платформами искусственного интеллекта, и их влияние на рыночное равновесие. Также экономически*

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

обосновывается ограничение конкурентной среды и влияние монополистических субъектов на формирование цен в сфере интеллектуальных услуг.

Ключевые слова: медиаобразование, искусственный интеллект, будущие педагоги, развитие мышления, монополия, ценообразование, инновационные технологии.

Abstract. This research focuses on improving paradigmatic approaches to developing future teachers' thinking based on media education and artificial intelligence technologies. The main purpose is to analyze, from an economic perspective, the opportunities to enhance cognitive potential through effective use of innovative technologies and information resources in teacher training within the context of the modern digital economy. The study examines the formation of monopolies in the field of media education, the mechanisms of price formation by artificial intelligence platforms, and their impact on market equilibrium. Additionally, the economic justification of the influence of monopolistic entities on price formation in the intellectual services sector and the restriction of competitive environments is provided.

Keywords: media education, artificial intelligence, future teachers, cognitive development, monopoly, price formation, innovative technologies

Mediata’lim va sun’iy intellekt texnologiyalari zamonaviy ta’lim tizimining ajralmas qismi sifatida shakllanmoqda. Xususan, bo’lajak o’qituvchilarning tafakkurini rivojlantirishda ushbu texnologiyalarning iqtisodiy va metodologik imkoniyatlarini chuqur tahlil qilish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida axborot va bilim resurslari asosiy iqtisodiy aktivga aylangan. Mediata’lim platformalari va sun’iy intellekt asosidagi xizmatlar esa nafaqat ta’lim sifatini oshirish, balki narx shakllanishi va bozor muvozanatiga ham sezilarli ta’sir ko’rsatmoqda.

Mediata’lim sohasida monopoliyalarning shakllanishi, asosan, yirik texnologik kompaniyalar va sun’iy intellekt platformalarining bozorga kirib kelishi bilan bog’liq. Ular o’zlarining intellektual mahsulotlari va xizmatlari orqali ta’lim bozorida ustun mavqega ega bo’lib, narx belgilashda asosiy rol ni bajaradi. Bu esa, o’z navbatida, bo’lajak o’qituvchilar uchun ta’lim resurslari va innovatsion texnologiyalarning iqtisodiy jihatdan hamma uchun birdek ochiq bo’lishini cheklaydi. Monopolistik

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

subyektlar tomonidan narxlarning sun’iy oshirilishi yoki muayyan xizmatlarga cheklovlar qo‘yilishi natijasida, raqobat muhitining zaiflashuvi kuzatiladi. Bu holat, ayniqsa, kam ta’minlangan qatlam vakillari uchun ta’lim resurslariga kirishni qiyinlashtiradi, natijada tafakkur rivoji uchun zarur bo‘lgan axborot va bilim resurslaridan foydalanish imkoniyatlari cheklanadi.

Sun’iy intellekt texnologiyalari asosida yaratilgan o‘quv platformalari o‘zining yuqori samaradorligi va moslashuvchanligi bilan ajralib turadi. Biroq, ushbu platformalarning aksariyati yirik kompaniyalar tomonidan boshqariladi va ular bozor narxlarini belgilashda monopoliya elementlarini namoyon qiladi. Natijada, bo‘lajak o‘qituvchilar uchun innovatsion ta’lim xizmatlarining narxi yuqori bo‘lishi mumkin. Bu esa, iqtisodiy jihatdan, ta’lim sohasida samarali resurs taqsimotiga to‘sqinlik qiladi va tafakkur rivojiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu bilan birga, monopoliyalarning mavjudligi intellektual xizmatlar bozorida innovatsion raqobatni susaytiradi, yangi texnologiyalar va metodik yondashuvlarning rivojlanishini cheklaydi.

Bozor muvozanati va narx shakllanishi nuqtai nazaridan, mediata’lim va sun’iy intellekt sohasida monopoliyalarning ta’siri bir necha asosiy yo‘nalishda namoyon bo‘ladi. Birinchidan, monopolist kompaniyalar o‘z mahsulotlari va xizmatlariga yuqori narx belgilash orqali bozorni segmentlarga bo‘lib, faqat ma’lum toifadagi foydalanuvchilarga xizmat ko‘rsatadi. Ikkinchidan, ular raqobatchilarning bozorga kirishini cheklash uchun texnologik va moliyaviy resurslardan foydalanadi. Bu esa, bo‘lajak o‘qituvchilarning tafakkurini rivojlantirish uchun zarur bo‘lgan xilma-xil resurslar va innovatsion platformalarga kirish imkoniyatini kamaytiradi. Uchinchi jihat, monopoliyalarning mavjudligi natijasida ta’lim xizmatlari bozorida narxlarning sun’iy ravishda yuqori darajada saqlanishi, iqtisodiy samaradorlikni pasaytiradi va umumiy raqobat muhitini zaiflashtiradi.

Paradigmalar yondashuvlarini takomillashtirish uchun, mediata’lim va sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda iqtisodiy samaradorlik va adolatli raqobat muhitini ta’minlash muhimdir. Buning uchun davlat tomonidan axborot va intellektual xizmatlar bozorida raqobatni rag‘batlantirish, monopoliyalarning oldini olish va narx shakllanishi ustidan samarali nazorat o‘rnatish zarur. Shu bilan birga, bo‘lajak o‘qituvchilar uchun ochiq manbali platformalar va bepul resurslarning ko‘paytirilishi, ularning tafakkur salohiyatini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Innovatsion

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

texnologiyalar asosida yaratilgan mediata’lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, iqtisodiy jihatdan samarali va ijtimoiy adolatli ta’lim muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, sun’iy intellekt texnologiyalari asosida ishlab chiqilgan o‘quv dasturlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish uchun, ular orasida raqobat muhitini rivojlantirish, kichik va o‘rta biznes subyektlarini jalb qilish, grant va subsidiyalar orqali innovatsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash lozim. Bu orqali, monopoliyalarning ta’siri kamayadi va bo‘lajak o‘qituvchilar uchun ta’lim resurslari va xizmatlarining narxi pasayadi. Natijada, tafakkur rivoji uchun zarur bo‘lgan bilim va axborot resurslari yanada ommabop va arzon bo‘ladi.

Bundan tashqari, mediata’lim va sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda iqtisodiy samaradorlikni oshirish uchun, ta’lim sohasida davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish, innovatsion loyihalarga investitsiyalarni jalb qilish va intellektual mulk huquqlarini himoya qilish muhim ahamiyatga ega. Bu chora-tadbirlar, bir tomondan, monopoliyalarning haddan tashqari kuchayishiga yo‘l qo‘ymaydi, ikkinchi tomondan esa, bo‘lajak o‘qituvchilarning tafakkurini rivojlantirish uchun zarur bo‘lgan zamonaviy texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Umuman olganda, mediata’lim va sun’iy intellekt texnologiyalari asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning tafakkurini rivojlantirish paradigmasini takomillashtirish uchun, iqtisodiy muvozanat va adolatli raqobat muhitini ta’minlash, monopoliyalarning narx shakllanishiga ta’sirini kamaytirish va innovatsion resurslardan keng foydalanish imkoniyatlarini yaratish zarur. Faqat shunda, zamonaviy ta’lim tizimi bo‘lajak o‘qituvchilarning tafakkur salohiyatini to‘liq ochib berishga xizmat qiladi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, mediata’lim va sun’iy intellekt texnologiyalari asosida bo‘lajak o‘qituvchilarning tafakkurini rivojlantirishda iqtisodiy samaradorlik va raqobat muhitini ta’minlash muhim ahamiyatga ega. Monopoliyalarning ta’lim xizmatlari bozorida narx shakllanishiga salbiy ta’siri, resurslardan foydalanish imkoniyatlarini cheklashi va innovatsion yondashuvlarni susaytirishi aniqlangan. Shu sababli, davlat tomonidan raqobatni rag‘batlantirish, ochiq manbali resurslarni kengaytirish va innovatsion texnologiyalardan foydalanishni qo‘llab-quvvatlash orqali bo‘lajak o‘qituvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratish lozim. Amaliy jihatdan, bu yondashuvlar

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL ta’lim sifatini oshirish, tafakkur rivojini jadallashtirish va iqtisodiy samaradorlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Turayeva G.E. Bo'lajak o'qituvchilarni sog'lom ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda axborot texnologiyalaridan foydalanishni takomillashtirish. Monografiya. Termiz.: "TerDU NMM" nashriyoti, 2023. -116 b.
2. Turaeva, G. E. (2022, February). Some aspects of educating students to become highly qualified and competitive personnel. In Conference Zone (pp. 163-165).
3. Turaeva, G. E. (2021). Improving the efficiency of the educational process using computer technology. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(8), 407-410.
4. Turaeva, G. E. (2021). The effectiveness of the use of computer technology in the educational process. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(8), 90-93.
5. Тупаева, Г. Э., (2024). yoshlarni ma'naviy-axloqiy tarbiyashda missionerlar harakati va ularning salbiy oqibatlarini bartaraf etish omillari, *Ilm sarchashmalari ilmiy-nazariy, metodik jurnal* 3-son (mart 2024), 161-164.
6. Turayeva, G. E. (2023). Yosh avlodni sog'lom ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda axborot texnologiyalaridan foydalanish zaruriyati. *Innovative Development in Educational Activities*, 2(19), 130-136.
7. Turayeva, G. (2023). O'quv-tarbiyaviy jarayonda axborot texnologiyalaridan foydalanish afzalliklari. *Interpretation and researches*, 1(1).
8. Turayeva, G. (2023). Computer didactic games in organizing the educational process. *World Bulletin of Social Sciences*, 23, 70-72.